

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ**

Кафедра педагогіки, психології та менеджменту

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

**Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти**

«29» вересня 2021 року протокол № 7

Введено в дію наказом директорки

**Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти**

від 30 вересня 2021 року № 01-01/68-О.Д.

Директорка

В.В. Сидоренко

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Теорія організацій та організаційна поведінка»

Шифр за ОП:	<u>ОК. 7</u>
Галузь знань:	<u>07 Управління та адміністрування</u>
Спеціальність:	<u>073 Менеджмент</u>
Освітня програма:	<u>Управління навчальними закладами</u>
Рівень вищої освіти:	<u>другий (магістерський)</u>
Рік навчання:	<u>I, семестр 1</u>
Вид дисципліни:	<u>загальна підготовка, обов'язкова</u>
Форма навчання:	<u>заочна</u>

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри педагогіки,
психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної
професійної освіти
(протокол № 7 від «08» вересня 2021 р.)

завідувач кафедри

І.С. Грозний

Біла Церква 2021

1. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові:	Фархшатова Ольга Василівна
Науковий ступінь (спеціальність):	Кандидат економічних наук за спеціальністю 08.00.04 «Економіка та управління за видами економічної діяльності»
Вчене звання (спеціальність):	-
Посада:	Доцент кафедри психології, педагогіки та менеджменту
ORCID:	https://orcid.org/0000-0001-6531-7875
Профіль:	
e-mail:	farhshatova@ukr.net
Контактний телефон:	+38(050)-70-63-064

2. Інформація про курс навчальної дисципліни

Кредити ЕКТС:	3
Лекції:	8
Лабораторні заняття:	-
Практичні заняття:	10
Самостійна робота:	72
Курсова робота:	-
Вид контролю:	екзамен
Мова викладання:	українська
Форма викладання:	дистанційна (попереднє ознайомлення з матеріалами та робота форумі щодо питань теми лекції (синхронний та асинхронний режим)

3. Інформація про доступність в мережі

Профіль навчальної дисципліни	https://profosvita.org/course/view.php?id=491
Репозитарій навчальної дисципліни:	Доступ надається в індивідуальному порядку
Консультації:	Відповідно до затвердженого розкладу занять для здобувачів освіти в БІНПО

4. Перелік компетентностей та результатів навчання, що забезпечує навчальна дисципліна

Метою вивчення навчальної дисципліни є оволодіння здобувачами вищої освіти знаннями за напрямом «*Теорія організацій та організаційна поведінка*» та відповідними вміннями і здібностями для здійснення ефективної професійної діяльності за спеціальністю, а саме: проводити аналіз теоретичних засад управління організаціями; впроваджувати міжнародні стандарти в практику управління організаціями; формувати систему управління на засадах та методології теорії організації; володіти фінансовими механізмами управління організаціями; аналізувати; вміти формувати вимоги до розкриття інформації в організації;

Завданням вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

- вміти оцінювати ефективність використання теоретичних засад в управління організаціями (ЗК 1);
- відбирати найбільш оптимальні методи, способи, форми управління підприємствами (ЗК 2);
- аналізувати існуючу структуру власності, систему контролю в організаціях (ФК 9);
- володіти методами та засобами прийняття управлінських; засвоїти методи і процедури реінжинірингу структури організації (ФК 12);
- використовувати сучасні теоретичні концепції теорії організацій в управлінський процес вітчизняних підприємств (ФК 13).

У результаті вивчення навчальної дисципліни «*Теорія організацій та організаційна поведінка*» здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- сутність, принципи, етапи розвитку організації, закони, що забезпечують її функціонування (ЗК 1);
- еволюцію теоретичних концепцій організації, основні організаційні теорії та моделі, сутності, значення, зміст та практичну спрямованість сучасної організаційної парадигми (ЗК 2);
- еволюцію формування системних уявлень, принципів побудови систем та їх класифікацію (ЗК 1);
- основні види соціальних організацій та механізм їх регулювання (ЗК 3);
- сутність та зміст організаційної діяльності, альтернативні парадигми організаційного процесу, принципи та методи управління (ЗК 1);
- наукові засади синергії, зміст синергетичної концепції самоорганізації, відмінності між гнучкістю та сталістю організації (ФК4);
- фактори зовнішнього та внутрішнього середовища організації, їх взаємозв'язок, основні методи дослідження їх впливу на ефективність функціонування організації (ФК 9);

- концептуальні терміни організаційного проектування, методологію, технологію та основні методологічні принципи проектування організаційних форм управління (ФК 10);
- підходи до оцінки ефективності організаційних форм управління, основні показники оцінки та методики їх розрахунку (ФК 12);
- перспективи розвитку організаційних утворень (ФК 13);
- підходи до формування організаційної культури, її характеристик, типологію організаційних культур, фактори культур організації, джерела та зміст сучасної української організаційної культури (ФК 10);

ВМІТИ:

- працювати з довідковими, статистичними, електронними джерелами з соціально-економічної проблематики та менеджменту (ПРН 2);
- формулювати мету та основні завдання формування та управління організаційними структурами (ПРН 3);
- розраховувати показники та використовувати методологічні інструменти для пізнання мінливих явищ і процесів, які впливають на стан організації (ПРН 4);
- використовувати методологічні та методичні прийоми оцінки ефективності діяльності й проектування організацій (ПРН 6);
- досліджувати характеристики різних видів організацій, визначати їх переваги й недоліки (ПРН 11);
- здійснювати порівняльний аналіз і формувати різні типи організаційних структур (ПРН 12);
- визначати чинники формування іміджу й культури організації (ПРН 6);
- розробляти заходи з трансформації, як організації у цілому, так і її складових з урахуванням впливу факторів зовнішнього середовища (ПРН 12).

5. Методи навчання

Навчання не залежно від форми викладання (очна чи дистанційна) передбачає використання словесних (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), наочних (ілюстрація, демонстрація, спостереження) та практичних (практична робота, тренувальні і творчі вправи) методів навчання.

Під час лекційних занять використовуються презентації, які поєднують словесні та наочні методи навчання, що дає можливість здобувачам вищої освіти акумулювати знання.

Під час практичних занять застосовуються словесні та практичні методи навчання, які спрямовані на формування у здобувачів вищої освіти здібностей пізнання, а саме: дискусії, індивідуальна та командна форма роботи, кейси.

Самостійна робота базується на наочних та практичних методах навчання і направлена на самостійне оволодіння здобувачами вищої освіти знаннями за темами навчальної дисципліни.

6. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є оволодіння здобувачами вищої освіти знаннями за напрямом «*Теорія організацій та організаційна поведінка*» та відповідними вміннями і здібностями для здійснення ефективної професійної діяльності за спеціальністю, а саме: проводити аналіз теоретичних засад управління організаціями; впроваджувати міжнародні стандарти в практику управління організаціями; формувати систему управління на засадах та методології теорії організації; володіти фінансовими механізмами управління організаціями; аналізувати; вміти формувати вимоги до розкриття інформації в організації; вміти оцінювати ефективність використання теоретичних засад в управління організаціями; відбирати найбільш придатні методи, способи, форми управління підприємствами; аналізувати існуючу структуру власності, систему контролюв організаціях; володіти методами та засобами прийняття управлінських; засвоїти методи і процедури реінжинірингу структури організації; використовувати сучасні теоретичні концепції теорії організацій в управлінський процес вітчизняних підприємств.

Завданням вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти компетентностей зазначених в пункті 4 цього силабусу.

7. Міждисциплінарні зв'язки

Перелік дисциплін, вивчення яких має передувати навчальній дисципліні (пререквізити): економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, управління фінансово-економічною діяльністю, основи управлінського консультування, аудит та оцінка управлінської діяльності.

Перелік дисциплін, які мають вивчатися одночасно або безпосередньо після вивчення навчальної дисципліни (кореквізити): управління фінансово-економічною діяльністю, менеджмент організацій.

8. Структура курсу та форма контролю знань

№ п/п	Тема заняття	Вид занять і кількість годин				
		годин				Всього
		лк.	лаб.	пр.	СР	
Змістовний модуль 1. «Теоретичне забезпечення управління організацією»						
1.	Тема 1. УПРАВЛІННЯ, МЕНЕДЖМЕНТ ТА АДМІНІСТРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ.	2	-	2	18	22
2.	Тема 2. ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКОВОГО НАПРЯМУ ТА ДИСЦИПЛІНИ ТЕОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЙ	2	-	2	18	22
Всього за модуль 1 – 70 год.		4	-	4	36	44

Змістовний модуль 2. «Сучасні аспекти теорії організацій»						
1.	Тема 3. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТЕОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЙ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ.	2	-	4	18	24
2.	Тема 4. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ТЕОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	2	-	2	18	22
Всього за модуль 2 – 80 год.		4	-	6	36	46
Всього з навчальної дисципліни		8	-	10	72	90

Поточний контроль – протягом кожного практичного заняття (до 4 балів).

Підсумковий контроль за змістовний модуль (практичне завдання) – 2 модуля (ПМК 1 – 15 балів, ПМК 2 – 15 балів).

Контроль самостійної роботи – протягом кожного заняття (СР 1 – 5 балів, СР 2 – 5 балів, СР 3 – 5 балів, СР 4 – 6 балів).

Підсумковий контроль – залік (25 балів).

9. Програма курсу

Тема 1. УПРАВЛІННЯ, МЕНЕДЖМЕНТ ТА АДМІНІСТРАЦІЯ В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

1.1 Зміст організаційного менеджменту та його теоретико-методологічне обґрунтування

1.2 Управління, менеджмент та адміністрація в контексті теорії організації: поняттєво-категоріальний апарат

1.3 Управлінські відносини як об'єкт теорії організацій

1.4 Управління організацією як головне призначення організаційного менеджменту

1.5 Закони теорії організацій

1.5.1 Закон синергії як загальний закон організаційного менеджменту

1.5.2 Закон необхідності посилення регулювання та управління соціальними процесами в контексті процесів самоорганізації

1.5.3 Загальносистемні методологічні принципи самоорганізації організаційного менеджменту

1.6 Місце і роль зворотних зв'язків в організаційному менеджменті

Тема 2. ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ НАУКОВОГО НАПРЯМУ ТА ДИСЦИПЛІНИ ТЕОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЙ

2.1 Організація як інструмент реалізації цілей

2.2 Організація як складний соціальний організм

- 2.3 Теорії організації в контексті управлінської думки
- 2.4 Теорії систем і системного аналізу в теорії організацій
- 2.5 Сутність системного підходу до аналізу організації як складного соціального цілого
- 2.6 Формування організаційної культури організацій
- 2.7 Формування конкурентоспроможної концепції управління організаціями як складними соціальними системами в умовах інформаційного суспільства

Тема 3. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ТЕОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЙ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ

- 3.1 Методологічні засади теорії організацій в контексті управлінського дискурсу
- 3.2 Аналіз у контексті теорії організацій.
- 3.3 Системна методологія. Системний метод.
- 3.4 Структурно-функціональний метод.
- 3.5 Інституційний метод.
- 3.6 Антропологічний підхід.
- 3.7 Гуманістичний підхід управління в організаціях.
- 3.8 Сучасні методи та принципи управління в організаціях.
- 3.9 Методологічні засади гуманістичного менеджменту організацій.

Тема 4. СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ ТЕОРІЇ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

- 4.1 Типи управлінської (організаційної) культури та стилі організаційного менеджменту.
- 4.2 Характерні риси організаційного менеджменту в США.
- 4.3 Характерні риси організаційного менеджменту в Японії.
- 4.4 Специфіка організаційного менеджменту в Китаї.
- 4.5 Особливості організаційного менеджменту в Німеччині.
- 4.6 Вплив різноманітних факторів і загроз на діяльність організаційної сфери в умовах глобалізації.

10. Методичне забезпечення дисципліни

До методичного забезпечення навчальної дисципліни входять:

– конспект лекцій;

– наочні матеріали, слайди презентацій, дидактичні роздаткові матеріали (схеми, діаграми, тощо), приклади розв’язання задач;

– методичні вказівки до виконання практичних занять, самостійної, індивідуальної роботи студентів;

–пакети тестових завдань та завдань контролю й самоконтролю знань.

Розміщено на освітній платформі БІНПО.

11. Політика курсу навчальної дисципліни

Політика щодо відвідування. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. За відвідування 1 лекції / 1 практичного заняття нараховується 1 бал. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись дистанційно із погодженням викладача, у цьому випадку за відвідування лекційних та практичних занять бали нараховуються за результатами тестування по темі лекції / практичного заняття.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (практичне заняття – 2 бали; самостійна робота – 3 бали). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування).

Політика щодо академічної доброчесності. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25 %. Списування під час підсумкового контролю та заліку заборонене (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування. При виявленні у матеріалах курсу помилок, у тому числі описок, некоректного подання ілюстрацій, тощо, здобувачі вищої освіти отримують заохочувальні бали – 0,2 бали за кожну помилку. Для цього необхідно на електронну адресу викладача надіслати наступну інформацію: назва документу в якому зроблено помилку, сторінка та абзац (номер таблиці / номер рисунку) де знаходиться ця помилка, опис помилки та вірний правопис / значення. За плагіат та некоректну поведінку, у тому числі запізнення) знімаються штрафні бали. За плагіат – 25 балів; некоректну поведінку від 0,2 балів до 5 балів включно.

12. Система оцінювання навчальних досягнень

Навчальна дисципліна оцінюється за 100-бальною шкалою по видам навчальної діяльності.

Види робіт	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій і практичних занять	8
Виконання практичних завдань	16
Самостійна робота (оформлення результатів кейсів з практичних занять, підготовка статей та тез доповідей, аналіз інформаційних джерел)	21
Залікові завдання за змістовними модулями 1 і 2	30
Залік (тестування за курсом навчальної дисципліни)	25

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	відмінно
80 - 89	B	добре
65 - 79	C	
55 -64	D	задовільно
50 - 54	E	
35 - 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Список літератури

ОСНОВНА

1. Андрушків Б. М. Основи менеджменту / Б. М. Андрушків, О. Є. Кузмін. Львів : Світ, 2017. 294 с.
2. Автоматизированные информационные технологии в экономике : учебник / под ред. проф. Г. А. Титоренко. М. : Компьютер ; ЮНИТИ, 2017. 420с.
3. Беляев А. А. Системология организации: учебник / А. А. Беляев, В. М. Коротков. М. : ИНФРА-М, 2018. 240 с.
4. Богданов А. А. Тектология. Всеобщая организационная наука: В 2 кн. / А. А. Богданов. М. : Экономика, 2017. 160 с.
5. Бурганова Л. Л. Теория управления : учебн. пособ. М. : ИНФРА-М, 2019. – 138 с.
6. Герчикова И. Н. Менеджмент: учебник / И. Н. Герчикова. М. : Банки и биржи: Юнити, 2018. 480 с.
7. Государственное управление: основы теории и организации: учебник / под ред. В. А. Козбаненко. М. : Статут, 2020. 912 с.

ДОПОМІЖНА

8. Гвишиани Д. М. Организация и управление / Д. М. Гвишиани. М. : МГТУ им. Н. Э. Баумана, 2018. 206 с.
9. Гибсон Дж. Л. Организации: поведение, структура, процеси / Дж. Л. Гибсон, Д. М. Иванцевич, Д. Х.-мл. Доннелли. М. : ИНФРА-М, 2020. 482 с.
10. Граждан В. Д. Теория управления : учебн. пособ. / В. Д. Граждан. М. : Гардарика, 2017. 416 с.

11. Добраев В.Л. Теория организации / В.Л. Добраев. М.: Институт молодежи, 2018. 286 с.
12. Кабкова Е. Н. Шпаргалка по теории организации: ответы на экзаменационные билеты / Е. Н. Кабкова. М. : Апрель, 2018. 64 с.
13. Карташов В. А. Система систем: Очерки общей теории и методологии / В. А. Карташов. М. : Дело, 2019. 196 с.
14. Кожухар В. М. Основы теории организации: учебн. пособ. / В.М. Кожухар. М. : Изд.-торговая корпорация «Дашков и К о», 2020. 184 с.
15. Колокнева М. В. Теория организации в вопросах и ответах : учебн. пособ. / М. В. Колокнева. М. : Проспект, 2018. 280 с.
16. Коренченко Р. А. Общая теория организации: учебник для вузов / Р.А.Коренченко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2017. 286 с.
17. Латфуллин Г. Р. Теория организации / Г. Р. Латфуллин, А. В. Райченко. СПб. : Питер, 2019. 400 с.
118. Лютенс Ф. Организационное поведение / Ф. Лютенс. М. : ИНФРА-М, 2019. 142 с.
19. Монастирський Г. Л. Теорія організації: навч. посібн. / Г.Л.Монастирський. К. : Знання, 2018. 320 с.
20. Мардас А.Н. Организационный менеджмент / А.Н. Мардас, О.А.Мардас. СПб. : Питер, 2019. 336 с.
21. Мильнер Б. Э. Теория организаций : учеб. / Б.Э. Мильнер. М. : ИНФРА-М, 2019. 558 с.
22. Миронов М.Г. Теория организаций / М. Г. Миронов, Т. С. Жданова. М. : Юрайт-Издат, 2019. 159 с.
23. Монастирський Г. Л. Теорія організації : навч.-метод. комплекс / Г.Л.Монастирський, О.Ф. Овсянюк-Бердадіна. Тернопіль : Економічна думка, 2017. 84 с.
24. Парахина В.Н. Теория организаций: учебн. пособ. / В.Н. Парахина, Т.А. Федоренко. М. : КНОРУС, 2019. 296 с.
25. Подлесных В. И. Теория организаций: учебник / В.И. Подлесных. СПб. : Изд. дом «Бизнес-пресса», 2018. 336 с.
26. Радченко Я.В. Теория организаций / Я. В. Радченко. – М. : ГАУ, 2019. 56 с.
27. Райченко А.В. Прикладная организация / А. В. Райченко. СПб. : Питер, 2018. 340 с.
28. Рогожин С.В. Теория организаций : учебн. пособ. / С.В. Рогожин, Т.В.Рогожина. М. : Экзамен, 2019. 320 с.
29. Румянцева З.П. Общее управление организацией: Теория и практика / З. П. Румянцева. М. : ИНФРА-М, 2019. 304 с.
30. Смирнов З. А. Теория организаций / З. А. Смирнов. – М. : ИНФРА-М, 2020. – 248 с.
31. Туровец О. Г. Теория организаций : учебн. пособ. / О.Г. Туровец, В.Н.Родионова. М. : ИНФРА-М, 2018. 128 с.
32. Управление организацией : учебник / под ред. А.Г. Поршнева, З.П.Румянцевой, Н.А. Саломатина. М. : ИНФРА-М, 2017. 716 с.
33. Управление организацией : практикум / под ред. А. Г. Поршнева. М. : ИНФРА-М, 2017. 373 с.

34. Фархшатова О.В. Формування системи оцінки конкурентоспроможності підприємства на засадах принципів рефлексивного управління. *Економіка і управління. Європейський університет*, Київ. № 4, 2018 р. 286 с., С. 52-57.

35. Фархшатова О.В. Антикризове управління сучасними промисловими підприємствами України за рахунок застосування стратегії системно-рефлексивного управління. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського*. Серія: «Економіка і управління», Том 30 (69), 2019, С. 181-185.

36. Farhshatova O. Formation of competitive advantages of the enterprise based on adaptive management. - *Marketing and Management of Innovations*. №1, 2019. С.244-256. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/journals/2019/1/244-256>

37. Франчук В.И. Основы построения организационных систем / В.И.Франчук. М. : Экономика, 2019. 358 с.

38. Франчук В.И. Основы современной теории организаций / В.И.Франчук. М. : Ин-т организационных систем, 2020. 212 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

39. Верховна Рада України, офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.rada.kiev.ua

40. Державна служба статистики України, офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

41. Міністерство фінансів України, офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.minfm.gov.ua

42. Навчально-інформаційний портал БІНПО: офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://binpo.com.ua>

43. Національний банк України, офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.bank.gov.ua

44. Національний інститут стратегічних досліджень, офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>

45. Рада національної безпеки і оборони України, офіційний сайт: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rnbo.gov.ua>